

Algemeen

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: de (begrenzing van de) inlichtingenplicht

Plaats en positie gemeenteraad

Als Grondwettelijk hoofd van de gemeente controleert de raad het college en de burgemeester. Die controle richt zich op het door hen gevoerde bestuur.

Om te kunnen functioneren is het voor de raad en zijn leden cruciaal dat zij beschikken over informatie. Tijdig relevant en volledig.

Bestuur en controle

Het college en de burgemeester besturen de gemeente. De raad is (eind)regisseur).

Het is de plicht van college en burgemeester om daartoe informatie aan de (leden van) de raad te verstrekken.

Dit wordt de “inlichtingenplicht” genoemd. Hiermee mag niet lichtvaardig worden omgegaan.

Inlichtingen en vertrouwen

Als er informatie is die de raad moet hebben, moet de raad erop (kunnen) vertrouwen dat hij die informatie van college en burgemeester ontvangt.

Zonder meer.

Hoe kan de raad anders controleren? Hoe kan de raad anders invulling geven aan zijn

Grondwettelijke rol van hoofd van de gemeente?

In het hiernavolgende wordt de inlichtingenplicht nader besproken.

Steeds zal het daarbij gaan over de inlichtingenplicht van het college en zijn leden richting de raad.

Artikel 169 lid 2 en 3 Gemeentewet dus.

Het mag duidelijk zijn dat hetzelfde verhaal opgaat voor de inlichtingenplicht van de burgemeester.

Deze staat identiek verwoord in artikel 180 lid 2 en 3 Gemeentewet.

Inhoud van de inlichtingenplicht

De inlichtingenplicht kent twee kanten: de actieve en de passieve.

Eerstgenoemde (actieve) kant staat verwoord in artikel 169 lid 2 Gemeentewet:

“Zij geven de raad alle inlichtingen die de raad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.”

Met “zij” wordt bedoeld op het college en (elk van) zijn leden. Zonder dat de raad erop vraagt, moet het college zich ervan bewust zijn dat hij de raad uit eigen beweging informeert over die bestuurlijke beslissingen en daarbij behorende handelingen waaromtrent de raad wellicht zijn controlerende rol zou willen uitoefenen. Bij twijfel geldt: liever een onsje te veel dan een te weinig.

Eigenlijk zou het college wekelijks een inlichtingenbrief naar de raad moeten (willen) sturen waarin het college actief vertelt welke “andere dan dagelijkse” beslissingen hij heeft genomen en waarom. Dat dit tijd kost is een feit, maar de raad heeft er wel recht op. Hoofd van de gemeente, nietwaar?

De andere kant van de inlichtingenplicht is de passieve, genoemd in artikel 169 lid 3 Gemeentewet:

“Zij geven de raad mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met het openbaar belang.”

Deze bepaling veroorzaakt in de omgang tussen college enerzijds en raad anderzijds regelmatig bestuurlijke botsingen.

Aan de kant van het college worden weleens twijfels en vraagtekens geplaatst bij de informatie die een raadslid vraagt: wat heeft dat raadslid daarmee te maken?

Die vraag is echter niet opportuun. Niet het college bepaalt, maar de raad dan wel het raadslid.

Welke inlichtingen mag het raadslid vragen; wat moet het college geven?

Vraag is dus , of hier geldt *“u vraagt, wij draaien”*. Mag het college gevraagde inlichtingen weigeren als er (bijvoorbeeld) financiële of privacy-belangen in het spel zijn?

Hoofregel is, dat inderdaad geldt *“u vraagt, wij draaien”*. Er staat immers *“zij geven de raad (..) de (..) gevraagde inlichtingen”*. Imperatief (dwingend) voorgeschreven door de wetgever.

Met als wettelijke begrenzing *“strijd met het openbaar belang”*. Deze beperking is in 1969 in de Gemeentewet geland, zij het niet zonder parlementaire slag of stoot.

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel werd vanuit de Tweede Kamer ingebracht dat deze clausulering de uitbreiding van de inlichtingenplicht weleens teniet zou kunnen doen gaan.

Van de kant van de regering werd geantwoord dat de clausulering als hoge uitzondering op de regel zou moeten dat vanuit de raad gevraagde inlichtingen moeten worden verstrekt.

Strijd met het openbaar belang

Aan de Tweede Kamer is toen duidelijk gemaakt, dat een beroep op de verschoningsgrond *“verstrekken (is) in strijd met het openbaar belang”* tot de hoge uitzonderingen moet blijven behoren. Het inroepen ervan kan plaatsvinden in (bijvoorbeeld) de volgende situaties:

- het verstrekken van persoonlijke gegevens met ernstig nadeel voor de belangen van particulieren'
- de verstrekking van gegevens inzake kwesties die onder de rechter zijn.

Hieruit kan de conclusie worden getrokken dat de wetgever van oordeel is, dat invulling van de term *“strijd met het openbaar belang”* niet vanuit bestuurlijke dan wel politieke overwegingen kan geschieden.

Ook blijkt hieruit dat er een uiterst smalle wettelijke basis is om vanuit de raad gevraagde inlichtingen niet te geven.

Verstrekken van inlichtingen onder opleggen van geheimhouding is uiteraard een optie.

Het is daarnaast vanzelfsprekend dat bij het verstrekken van inlichtingen geen onderscheid mag worden gemaakt tussen de *“oppositie die vraagt”* en de *“coalitie die vraagt”*.

Oppositie en coalitie zijn immers politieke spreekjesfiguren. Staatsrechtelijk zijn alle raadsleden volstrekt gelijk(waardig) aan elkaar.

Tenslotte: wie krijgt de inlichtingen

Het is altijd de raad (als geheel) aan wie de inlichtingen worden verstrekt. Dit staat in zowel artikel 169 lid 2 als lid 3.

Het kan nooit zo zijn dat inlichtingen op basis van artikel 169 Gemeentewet aan een deel van de raad worden gegeven.